

Lasten gastroenterologian koulutusohjelma

Helsingin yliopisto/ Lastenkliniikka, HYKS

Johdanto

Koulutusohjelma on ESPGHANin (European Society of Paediatric Gastroenterology, Nutrition and Hepatology) ja UEMS (European Union of Medical Specialities) ohjeiden mukainen.

Lasten gastroenterologi on lastenlääkäri, joka on saanut oheisen ohjelman mukaisen lisäkoulutuksen lasten ruuansulatuskanavan ja maksan tautien diagnostiikasta ja hoidosta ja on perehtynyt syvällisesti lapsen ravitsemukseen ja sen häiriöihin.

Koulutus koostuu varsinaisesta lastentautialan koulutuksesta ja lasten gastroenterologian erikoiskoulutuksesta.

Lasten gastroenterologian koulutus tapahtuu joko erikoistuvan lääkärin virassa tai muussa tarkoitukseen sopivassa virassa. Koulutuksen vastuuhenkilö on lasten gastroenterologi, mutta endoskopiakouluksesta voi vastata myös aikuisgastroenterologi tai lasten gastroenterologiaan perehtynyt lastenkirurgi (dosentti). Jokaiselle koulutettavalle nimetään vastuulääkäri kouluttajaksi.

Kirjallinen kuulustelu järjestetään valtakunnallisesti. Kuulustelijoina toimivat yliopistojen nimeämät kouluttajat. Tarvittaessa kuulusteluun voidaan liittää käytännön taitoja arvioivia osioita.

Koulutuksen tavoitteet

Koulutuksen tavoitteena on opettaa lasten gastroenterologia, hepatologia ja ravitsemusta niin, että koulutettava pystyy toimimaan alan asiantuntijana ja kouluttajana erikoissairaanhoidossa.

Lastenlääkärikoulutuksen jälkeen tapahtuva erityiskoulutus kestää vähintään kaksi vuotta. Koulutukseen liittyy eri moduleita, joista rakennetaan kokonaiskoulutus; kaikki osiot eivät ole pakollisia vaan niitä voidaan käyttää tarpeiden ja koulutettavan kiinnostuksen mukaan.

Koulutuksen aikana koulutettava saa:

- laajan kokemuksen ruuansulatuskanavan ja maksan sairauksista ja niihin liittyvistä ravitsemuksellisista ongelmista
- perehtymisen lasten ravitsemushäiriöihin
- koulutuksen diagnostisista tutkimusmenetelmistä ja endoskoppioista
- kokemusta tutkimustyöstä
- koulutusta yhteistyöhön eri ammattiryhmien välillä ottaen huomioon potilaan psyko-sosiaaliset näkökohdat

Koulutusohjelma

Teoreettinen koulutus

Teoreettinen koulutus hankitaan kansallisista ja kansainvälisistä kokouksista. Koulutettavan on osallistuttava vähintään yhteen kansalliseen kokoukseen /koulutusvuosi ja vähintään kahteen

kansainväliseen kokoukseen tai postgraduate-kurssiin / koulutusaika. Teoreettista koulutusta tulee olla vähintään 80 tuntia.

Lisäksi koulutettava osallistuu koulutuspaikan järjestämiin sisäisiin koulutuksiin viikottain.

Käytännön koulutus

Koulutettava osallistuu gastroenterologisten potilaiden hoitoon vuodeosastoilla, päiväsairaalassa ja poliklinikalla.

Toimenpidekoulutus

Koulutuksen aikana koulutettava oppii tekemään itsenäisesti seuraavat toimenpiteet:

esofagogastroduodenoskopia

ileokolonoskopia

rektoskopia

lisäksi vaaditaan perehtyminen:

vierasesineen poisto mahasta ja ruokatorvesta

kapseliendoskopia

skleroterapia

polypektomia

ERCP

double-balloon enteroskopia

maksabiopsia

ruokatorven pH-mittaus ja manometria

haiman funktiotestit

anorektaalimanometria

vatsan ultraäänitutkimus, MRI- ja CT-tutkimukset,

motiliteettitutkimukset

gastrostooman laitto

OGD- ja kolonoskopianäytteiden tavanomainen histologia

Koulutusvaatimukset lasten gastroenterologiassa

Hallittava seuraavat perustiedot:

Gastroenterologia:

-epänormaalien embryogeneesin yhteys sellaisiin kongenitaalisiin vikoihin kuin palleatyrä, malrotaatio, atresiat, sappitieatresia ja Hirschsprungin tauti

-ruuansulatuskanavan fysiologia: malabsorption, rasvaripulin ja proteini-losing-enteropatian syyt

- nestehoidon häiriöt ja niiden hoito

- tunnistettava ja osattava hoitaa: vastasyntyneen huono menestyminen, krooninen ripuli, toistuvat mahakivut ja oksentelu
- hallittava oirekuva, tutkimusmenetelmät ja hoito tärkeimpiin ruuansulatuskanavan sairauksiin kuten krooniset suolistotulehdukset, refluksitauti, ei-IgE välitteinen suolioireinen ruoka-allergia, keliakia, helikobakteeri-infektio, ummetus, tuhriminen, haiman vajaatoiminta
- limakalvoimmunologian perustiedot
- akuutin gastroenteriitin syyt ja hoito
- immuunivajauksen tunnistaminen

Hepatologia

Oireet, tutkimukset ja hoito:

- vastasyntyneen maksasairaudet
- akuutit maksan toimintahäiriöt ja infektiot
- maksan vajaatoiminta
- kolestaasin mekanismi ja siihen johtavat sairaudet
- maksasairauksien erityistarpeet ravitsemuksessa
- metaboliset maksasairaudet
- maksansiirron indikaatiot
- maksansiirron saaneen seuranta

Nutritio

- vauvan/lapsen ruokinnan perusteet
- ravitsemustilan arviointi
- syömishäiriöiden tunnistaminen ja hoito
- malnutrition perusteiden ymmärtäminen kroonisissa maksan ja ruuansulatuskanavan sairauksissa
- ravitsemustuen käyttö
- lyhyt- ja pitkäaikaisen aliravitsemuksen vaikutukset kasvavaan lapseen ja nuoreen
- lisäksi perehtyminen lyhytsuolioireyhtymän ravitsemukselliseen hoitoon

Tutkimusmenetelmät

- imeytymishäiriöiden, maksan toiminnan kokeiden ymmärtäminen, fysiologisten kokeiden toimintaperiaatteiden ymmärtäminen.
- kuvantamismenetelmien perusteiden ymmärtäminen

Taidot

Kliiniset taidot:

Lapsen ravitsemustilan arviointi
Enteraalisen ja parenteraalisen hoidon suunnittelu
Dehydraation arviointi ja nestehoidon suunnittelu
Radiologisten tutkimusten arviointi
Eliminaattoruokavalioiden laatimisperiaatteet

Tekniset taidot

Hallittava aiemmin luetellun listan mukaiset toimenpiteet

Hallinnolliset taidot

Sairaalanottokriteerien ohjeistaminen
Osattava ohjeistaa avohoidon lääkäreitä diagnostiikan perusteista
Osattava organisoida postgraduate -opetusohjelmia
Osattava suunnitella poliklinikan toimintaa

Tutkimustaidot

Osattava käyttää kirjallisuustiedostoja
Osattava suunnitella kliinisiä tutkimuksia

Koulutuksen ajan osallistuja pitää lokikirjaa, johon hän kirjaa tekemänsä/näkemänsä toimenpiteet ajanmukaisen ”the European Training Syllabus in Pediatric Gastroenterology, hepatology and nutrition” ohjeen mukaan.

Koulutuksen toteutus

Koulutus voidaan suorittaa useammassa toimipisteessä. Erikoistuva toimii allaolevien moduleiden mukaan samanaikaisesti tähystystoiminnassa että joko osasto tai polikliinisessä toiminnassa. Toimenpiteiden vähäisyyden vuoksi tähystyskoulutus on osana useimpia moduleita. Tähystyskoulutuksen perusteet voidaan sopiva tapahtuvaksi myös toisessa yksikössä.

Osan lisäkoulutusajasta voi suorittaa aikuisgastroenterologian yksikössä sen erikoistumisviroissa. Rajoitetun jakson koulutuksesta voi suorittaa myös muiden soveltuvien erikoisalojen yksiköissä (allaolevan listan mukaan) tai tehden täysiaikaisesti lastengastroenterologiaan kohdistuvaa tutkimustyötä. Myös ulkomainen koulutus voi olla osa ohjelmaa. Koulutus suunnitellaan ja sovitaan yksilöllisesti vastuukouluttajan kanssa.

Koulutusjaksojen pituussuosituksia:

Lasten gastroenterologia: polikliininen toiminta ja endoskopiat	12 kk
Pienten lasten gastroenterologia os 6, pkl ja endoskopiat	3 kk
Suurten lasten gastroenterologian osastohoito (os LN ja LK12 ja K5) endoskopiat	3 kk
Maksataudit ja maksansiirto poliklinikka, os 3 ja endoskopiat	3 kk

Vaihtoehtoisia koulutusmahdollisuuksia:

Endoskopiakoulutus aikuisgastroenterologiayksikössä	3-12 kk
Aikuisten gastroenterologinen osasto (perehtyminen mm. kapseliendoskopiaan)	3 kk
Infektio-tauteihin, radiologiaan tai patologiaan perehtyminen soveltuvassa yksikössä	3 kk
Psykosomatiikkaan, lastenpsykiatriaan tai nuorisopsykiatriaan perehtyminen soveltuvassa yksikössä	3 kk
Opiskelu ulkomaalaisessa keskuksessa	3-12 kk.
Tutkimustyö	3 kk

Tenttivaatimukset:

Kirjat (uusin painos)

1. Walker, Durie, Hamilton & Walker-Smith(Eds.): Pediatric Gastroenterology
2. Walker and Watkins: Nutrition in pediatrics
3. Höckerstedt K., Färkkilä M., Kivilaakso E. & Pikkarainen P. (toim.): Gastroenterologia (Duodecim)

Lehdet (kolmen viimeisen vuoden vuosikerrat)

1. J Ped Gastroenterol Nutr
 2. Gastroenterology
 3. GUT
 4. Am J Gastroenterol
- Lasten gastroenterologiaan ja ravitsemukseen liittyvät artikkelit lehdistä
1. Journal of Pediatrics
 2. Pediatric Research
 3. Pediatrics
 4. Lancet
 5. New England Journal of Medicine